

Predgovor L. Kube izvješćuje o njegovom terenskom radu, o problemima melografitiranja i posebno o raspoređivanju prikupljene građe prema tonskim nizovima (ljestvicama) sakupljenih napjeva (str. 23-46).

O melografskom radu Ludvika Kube u Bosni i Hercegovini i o pripremanju kritičkog izdanja njegove zbirke pjesama i napjeva iz Bosne i Hercegovine (str. 7-15) piše Cvjetko Rihtman, redaktor zbirke. Dugogodišnjim nastojanjima prikupio se još i manji broj neobjavljenih Kubinih zapisa tako da novoobjavljena zbirka sadrži ukupno 1127 napjeva. Svrhu drugog izdanja te Kubine zbirke C. Rihtman nalazi "... prvenstveno u tome da se ona prikaže u *potpunom* obliku, onako kako ju je svojedobno autor predao izdavaču - bez grešaka i nekorektnih ispravaka, ali sa sistemom indeksa i u obliku koji treba da olakša njenu upotrebu, naročito za uporedna ispitivanja." Redaktor nije dirao u Kubine notne zapise, ispravio je samo očite (tehničke) greške i pogreške u zapisima tekstova.

Svi su notni zapisi transponirani na zajednički završni ton g¹, a visine završnih tonova u Kubinim rukopisima posebno su izložene u *Pregledu završnih tonova napjeva u rukopisu* (str. 475-477). U rasporedu napjeva sačuvan je Kubin redosljed u prvom izdanju zbirke: napjevi sa određenom ljestvicom (notni zapisi br. 1-348), napjevi koji nemaju određene ljestvice (349-965), napjevi protkani elementima drugih ljestvica (966-967), napjevi sa spojenim ljestvicama (modulacija) (968-997), napjevi kromatskog karaktera (998-1007), zagonetni napjevi (1008-1019) i varijante (1020-1127). Čitaocu su veoma korisne redakcijske informacije da se napjevi - koji se prema tradicionalnom bosanskom urbanom načinu pjevanja, zvanom *uravan* izvode metroritamski slobodnije sa mnogim melizmima - nalaze pod brojevima 1097-1115, a za trinaest *dvoglasnih zapisa* uz navedbu rednog broja zapisa i lokaliteta zapisa izložene su i njihove osnovne osobine pod naslovom *polifoni primjeri i glavna njihova obilježja* (str. 613).

Za usporedbe s gradivom koje je u Bosni i Hercegovini prikupljeno nakon osnivanja Instituta za proučavanje folkloru u Sarajevu (1947) dragocjeni su tabelarni pregledi i to

Pregled obrazaca metra i ritma napjeva (str. 479-502) te *Pregled melopoetskih oblika* (str. 503-521).

Posebno su objavljeni svi *tekstovi pjesama* koji se redaju istom numeracijom kao i napjevi. Orijentaciju u tekstovima omogućuje popis prema prvom stihu pjesama izložen abecednim redosljedom. O redaktorskom pristupu tekstovima izvješćuje Ljuba Simić (str. 17-21). U primjerima varijanata pjesama Kuba je zapisao kompletan tekst, ali je u nekoliko slučajeva ipak naveo samo početke tekstova. Nakon svih izliženih tekstova pjesama Lj. Simić iznosi Kubine napomene uz tekstove pjesama i svoja vlastita zapažanja, dopune i korekture uz te napomene (str. 231-235).

Zainteresiranim istraživačima mnogo će pomoći raspoređivanje tekstova pjesama koje je Lj. Simić grupirala prema vrstama i sadržaju teksta - i to u: pripovijedne, mitološke (lirske), ljubavne (sa mnogo podgrupa), porodično-ljubavne (uz podgrupe), kolske (uz podgrupe), svatovske (uz mnogo podgrupa), dječje (uspanke i zabavne), pjesme o radu i uz rad (uz podgrupe), šaljive- rugalice, bekrijske, vojničke, lokalne i razne. Posebno navodi pjesme kojima je Kuba zapisao samo početke tekstova, pjesme koje su pripremljene iz krajeva izvan Bosne i Hercegovine, te pjesme koje prema riječima Lj. Simić "... jasno kazuju da nisu spjevane u duhu narodnog načina izražavanja misli."

Zbirci je dodan popis turcizama i manje poznatih riječi, kao i popis mjesta u kojima su zabilježeni napjevi.

JERKO BEZIĆ

Zbornik radova u čast akademika Cvjetka Rihtmana, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Odjeljenje društvenih nauka, Sarajevo 1986, 142 str.

Zbornik radova jedan je od načina kojim znanstveni i kulturni radnici Bosne i Hercegovine žele odati priznanje i izreći zahvalnost akademiku Cvjetku Rihtmanu za njegov izuzetno značajan, temeljit i plodonosan rad na

području etnomuzikologije, kao i općeg razvoja glazbenog života i kulture na samo u okvirima BiH već čitave Jugoslavije, a i izvan njezinih granica.

Prema riječima iz pozdravnog govora Alojza Benca danas se uopće ne može zamisliti glazbeni život Sarajeva ni razvoj etnomuzikoloških ispitivanja u republici bez djela i imena Cvjetka Rihtmana. Nijedna od značajnijih institucija s područja glazbenog života (Opera, Muzička škola, Muzička akademija, Institut za proučavanje folkloru, Zemaljski muzej i dr) nije nastala ili se razvijala bez izravnog sudjelovanja ovog stvaraoca. Ono je u mnogim slučajevima imalo značaj temeljnog, osnivačkog: kao primjer dovoljno je prisjetiti se izuzetno važne Rihtmanove uloge unutar Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, o čemu u okviru ovog Zbornika opširnije govori Milica Ilijin.

Već 1952. godine, kada su se na inicijativu Vinka Žganca u Puli prvi puta sastali etnomuzikolozi iz čitave Jugoslavije, Rihtmanu je odano dužno poštovanje i povjerenje izborom za predsjednika Udruženja muzičkih folklorista Jugoslavije. On je i jedan od inicijatora i prvi predsjednik Saveza udruženja folklorista Jugoslavije (SUFJ); tu je dužnost obavljao i kasnije u nekoliko navrata.

S posebnim žarom, marljivošću i sposobnošću Rihtman pristupa i brojnim drugim zaduženjima: djeluje kao pedagog, kompozitor, obavlja brojne organizacijske aktivnosti. Međutim, glavno područje njegova rada i interesa jest etnomuzikologija: skupljanje građe na terenu, zapisivanje narodnih melodija (više od 7000 i još oko 2000 na magnetofonskim vrpcama), iz temelja novo sagledavanje narodne polifone prakse, analiza njezina porijekla, tonskih odnosa, melopodskih oblika - značajke su po kojima je Rihtman uvelike zadužio bosansko-hercegovačku i jugoslavensku etnomuzikologiju.

Na ovim temeljima nastali su i brojni etnomuzikološki radovi koje unutar ovog Zbornika iscrpno navodi Dunja Rihtman-Šotrić; njihov autor postao je i ostao po njima priznat i izvan granica Jugoslavije - tiska ih u stranim časopisima, a na osnovu njih je pozivan da održa predavanja na sveučilištima Evrope i SAD. Ovim radovima on prezentirao je svijetu rezul-

tate svojih istraživanja ali i jugoslavenske etnomuzikologije, obogatio je i doprinio razvoju svjetske etnomuzikologije obrađujući u svoje vrijeme nedovoljno istraženo, svijetu gotovo nepoznato, a itekako bogato i zanimljivo područje.

Zbornik radova u čast C. Rihtmanu koncipiran je u dva dijela: prvi dio sadrži radove posvećene akademiku - pozdravni govor (Alojz Benac), biografiju te bibliografiju radova (Dunja Rihtman-Šotrić) i rad o Rihtmanovoj ulozi unutar SUFJ (Milica Ilijin).

U drugome dijelu, u okviru priloga, objavljeno je jedanaest referata, sedam stranih i četiri domaća, vodećih imena etnomuzikologije i etnologije. Namjera urednika Borivoja Čovića, te redakcijskog odbora (Borivoje Čović, Miroslava Fulanović-Šošić, Vlado Milošević) bila je, vjerojatno, da svaki od ovdje prisutnih istraživača dade manji prilog koji bi poslužio kao uvid i najava daleko opsežnijeg proučavanja kojemu pojedini istraživač već dulje, a u nekim slučajevima i većinu svog radnog vijeka, posvećuje trajnu pozornost.

Tako od jugoslavenskih etnomuzikologa Jerko Bezić piše o dijaloškoj uskrstnoj sekvenci u tradicionalnom glagoljaškom pjevanju sjeverne Dalmacije, Dragoslav Dević o nekim nepoznatim zapisima narodnih pjesama Stevana Mokranjca i njegovoj četrnaestoj rukoveti, Andrijana Gojković o rasprostranjenosti termina za narodne glazbene instrumente, a Julijan Strajnar o istraživanju glazbenih instrumenata i instrumentalne glazbe (principi i metode).

Teme istraživača stranih zemalja kretale su se od užih geografski određenih problema (E. Comişel, *Doina - vrsta rumunjske narodne muzike*; J. Markl, *Udio mocartizma u stilu muzičkog folkloru Čeha*) preko povijesnih pristupa (E. Gerson-Kiwi, *Novija istraživanja o muzičkoj kulturi u staroj Mezopotamiji*; N. D. Uspenskij, *Zajednica religija kao faktor jedinstva mnogonacionalne državnosti u epohi ranog feudalizma*) do širih društvenih, teorijskih i glazbenih pitanja etnomuzikologije i etnologije (G. Sulićeanu, *Problem interdisciplinarnog ispitivanja muzikologije, psihologije i etnomuzikologije: stvaranje muzičkog jezika...*; A. Czekanowska-Kuklińska, *Narodna muzika posmatrana iz perspektive njenih*

društvenih uslova i uloga te I. Zemcovskij i A. Kunanbaeva, *Epske univerzalije*).

Ovim *Zbornikom* izdavač Akademija nauka i umjetnosti BiH odužila se, barem jednim dijelom, na adekvatan način svome uvaženom članu Cvjetku Rihtmanu, koji je u njezinu radu sudjelovao od početka - kao suosnivač, sekretar i član Predsjedništva.

RUŽA BONIFAČIĆ

Andrija Tomašek, Slavko Zlatić - kronika života i rada, Narodno sveučilište Poreč - Centar za kulturu, Poreč 1985, 69 str.

Već u uvodu ove *Kronike* autor Andrija Tomašek određuje njezin cilj: u prvom redu je to pružanje osnovne i točne informacije o životu (75. godišnjica) i radu (50. godišnjica) skladatelja, pedagoga, dirigenta, publicista, znanstvenika i društveno-političkog radnika Slavka Zlatića. Autor je informacije skupio iz svih dostupnih izvora, ali zanimljivosti knjige pridonose upravo podaci koje je iznio sam Zlatić ili njegovi prijatelji. Tako je postignuta vjerodostojnost skupljenog materijala, koji u svakom pogledu može poslužiti kao temelj i putokaz za daljnje kulturno, povijesno i estetsko vrednovanje skladateljeva života i rada - što je i bio glavni zadatak ove publikacije.

A. Tomašek jasno i pregledno prati životni i stvaralački Zlatićev put: publikacija je podijeljena u osam kronološki poredanih poglavlja. Teško je izdvojiti samo neke Zlatićeve djelatnosti - sve su bile važne, međusobno se prožimale, te zajednički činile i zaokruživale život veoma bogate i aktivne ličnosti.

Iako je Zlatić u prvom redu poznat po svojem vrijednom i zanimljivom kompozitorskom radu koji se temelji na folklornoj, uglavnom istarskoj glazbi, ne smije se zapostaviti i njegov drugi - kozmopolitski smjer, kao i stvaranje socijalno angažirane glazbe kojom je htio utjecati i mijenjati, a ne samo pratiti, glazbena događanja u Jugoslaviji i svijetu.

Kao jedan od najistaknutijih jugoslav-

enskih zbornih dirigenata, Zlatić je jednaku pozornost posvećivao radu s profesionalnim ansamblima (među kojima u prvi red idu zborovi RTV Zagreb i Jeka s Jadrana) i s amaterskim zborovima zalažući se tako za opće podizanje glazbene kulture poratnog razdoblja.

Brojne i odgovorne funkcije tijekom njegova profesionalnog rada (profesor na srednjim muzičkim školama u Zagrebu, Rijeci i Puli, profesor dirigiranja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, direktor Muzičke škole u Puli, urednik na Radio Zagrebu, znanstveni suradnik Sjevernojadranskog instituta JAZU), te brojne društvene funkcije (predsjednik Saveza kompozitora Jugoslavije, predsjednik Udruženja kompozitora Hrvatske, član Međunarodnog savjeta za muziku pri UNESCO-u i dr) dovoljno govore o širokom interesu, mogućnostima i svestranim visoko priznatim aktivnostima na raznim područjima rada.

U pogledu Zlatićevih skladateljskih ostvarenja A. Tomašek se, kako je unaprijed naveo u *Predgovoru*, ograničio na točno popisivanje radova te na djelomično svrstavanje i pružanje najbitnijih podataka o Zlatićevim kompozitorskim djelima ili o razdobljima u kojima su nastala. Informaciju upotpunjuje i detaljan popis kronološki poredanih kompozicija, te izbor najvažnijih spisa Slavka Zlatića.

Ovako koncipirana publikacija ostvarila je svoju osnovnu namjenu: poslužila je kao važno prisjećanje na bogati Zlatićev rad. No njezina potpuna namjena bit će ostvarena tek kad se *Kronika* shvati kao temelj i inicijator daljnjih istraživanja, koja njome na sustavan i zanimljiv način započinju - kao uvod u potrebno ali još neplanirano tiskanje Zlatićevih skladateljskih radova, skupljanje njegovih spisa i napisa o njemu unutar jednog zbornika, te dublje vrednovanje i analiziranje njegovog u prvom redu stvaralačkog opusa. Ove daljnje radove vjerojatno bi, kao i do sada, s punom podrškom pratio izdavač ove grafički veoma bogato opremljene publikacije: Narodno sveučilište Poreč - Centar za kulturu.

RUŽA BONIFAČIĆ